

# DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN  
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van **Dr. K. Schilder, Dr. C. Tazelaar en Prof. Dr. J. Waterink**

**Medewerkers:** Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. C. Bouma, 's-Gravenhage; Dr. K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Dr. J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meina, Groningen; Dr. D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr. A. Ringnalda, Soerabaja; Dr. J. C. Rollmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dordrecht; Dr. J. Thijss, Zwolle; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:

**Dr. C. TAZELAAR**, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

**Drukkers-Uitgevers:**

**OOSTERBAAN & LE COINTRE**, Goes  
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

**Abonnement:** f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.  
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.  
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

**INHOUD:** Hoofdartikel: Iets over de eenheid der „Heilsgeschiedenis“ in verband met de prediking. I. — Uit de Schrift: Waarom? Keer weder. (Jes. 63:17). — Kerkelijk Leven: Redactie-adres. Prof. Dr. Severijn. Merkwaardig. Nog eens: de z.g. gereformeerde vredesactie. De arme Lazarus. — Literatuur en Kunst: Ina Boudier-Bakker en haar werk. I. E. Molt, Oranje Boven. — Pop. Wet. Schetsen: De hulpkerk in modernen stijl. — Rondom het Zakenleven: Over „Laten“ c.a. III. — Opvoeding en Onderwijs: Leerrijke cijfers. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

## HOOFDARTIKEL

Iets over de eenheid der „Heilsgeschiedenis“  
in verband met de prediking.

I.

In enkele artikelen, die den loopenden jaargang zullen besluiten, moge ik een kort woord — zonder planmatige ordening der stof, en niet meer dan een enkele aanduiding — geven over de praktische erkenning van de eenheid der „heilsgeschiedenis“ in verband met de prediking.

Gereformeerden aanvaarden de eenheid der Heilige Schrift; en — dit houdt daarmee onmiddellijk verband — de eenheid der geschiedenis; in bijzonderen zin die van de heilsgeschiedenis ook. Zij gelooven, dat de raad van God alle dingen gedacht heeft naar Zijn wil, dat Hij dien raad volvoert, dat Hij Zich in Christus openbaart tot behoud van de wereld; dat daarin de eenheid der geschiedenis gegeven is, en dat dan deze laatste weer, ook voor zoover zij de eenheid der „heilsgeschiedenis“ insluit, zich laat herkennen (voor het geloof) in de Heilige Schrift, die van deze geschiedenis datgene ons verhaalt, wat wij weten moeten, om haar ontwikkeling te leeren kennen naar de beheerschende gedachten en feitelijke wendingen.

Hieruit volgt dan ook onmiddellijk, dat de Bijbel eigenlijk geen geschiedenis vertelt, maar geschiedenis. Een verzameling van „verhalen“ geeft de bijbel nergens; en dat mogen wij er ook nooit van maken. Elk „punt“ in een „lijn“ moet worden gezien in zijn onmiddellijke eenheid met alle andere „punten“ van die „lijn“; en de „plaats“, die dit ééne „punt“ ten opzichte van de andere heeft, dient steeds te worden vastgesteld, zal men weten, waar men aan toe is, zoodra men tot dat bepaalde „punt“ „gekomen“ is. Overbodig, hier te zeggen, dat wij, sprekende van „punt“ en „lijn“, eigenlijk even veel raadselen als woorden stellen, omdat tenslotte een „punt“ en een „lijn“ enkel maar bestaan in de verbeelding. Wilden wij hierop doorgaan, dan zouden aanstonds de zwaarste vragen aan de orde komen; de vraag b.v. van eindigheid of oneindigheid; vragen, die eigenlijk van het grootste belang zijn, omdat zij aan elke poging, om vast te stellen, wat geschiedenis, en wat eenheid der geschiedenis is, (m.a.w. aan een serieuze behandeling van ons onderwerp in volledige vorm) moeten vooraf gaan. Maar dat zou ons hier te ver voeren, en bovendien voor het overgrote deel van onze lezers ongenietbaar zijn. Het is daarbij voor hen, en ons, een troost, te weten, dat de Heilige Schrift nergens, ook niet als zij „historie“, „verhaal“, ons op wijsgeerige vraagstukken laat stuiten, die we eerst onder de knie moeten hebben, zullen wij verder kunnen lezen, wat zij ons te zeggen heeft. Neen, de bijbel spreekt niet over het begrip der geschiedenis, noch over de filosofische legitimeerbaarheid van de begrippen „eindigheid“ en „oneindigheid“, om van andere maar te zwijgen. Zij verhaalt ons, concreet, zake-lijk, met openbaringsgezag, DAT er geschiedenis „geschiedt“. DAT God een weg legt, opent, betreedt en laat betreden, waarlangs Hij bezig is voort te schrijden tot vervulling van Zijn raad, tot terugleiding van Zijn wereld tot Hem zelf, tot de con-

summatio van het door Hem gewilde en gestelde proces der verlossing. En nu zegt zij ons tevens, dat elk „punt“ op dien „weg“ gezien moet worden in zijn wezenlijke éénheid en zijn werkelijk verband met heel den weg, en alle andere „punten“, „momenten“, „plaatsen“ van den weg.

Het is duidelijk, dat dit gereformeerde inzicht omtrent de eenheid van Gods besluit, van de geschiedenis, van Oud en Nieuw Testament, ook zijn consequenties meebrengt voor de prediking.

Met name (hoewel niet alleen) voor de „behandeling“ van de z.g. „historische stoffen“; we laten elk nader onderzoek naar de — zonder verdere toelichting o.i. wel bedenkelijke — terminologie van dezen volzin nu maar daar.

Prof. Hoekstra heeft in zijn Gereformeerde Dogmatiek, en ook in andere publicaties, reeds zeer veel gezegd, dat over de plaats der (heilige) geschiedenis in de prediking licht werpt, en voor de prediking leiding geeft.

Er zijn sinds weer enkele jaren verlopen.

Dat voor de moeilijkheid eener goede, met het gereformeerde inzicht niet slechts rekenende, doch daaruit opgebouwde prediking, het oog zeer goed geopend blijkt te zijn, zou ik niet willen nalaten met vreugde te erkennen. Ik kan dat natuurlijk niet hierdoor constateeren, alsof ik zou weten, hoe er in de gereformeerde kerken gepreekt wordt. Daarover kan eigenlijk niemand betrouwbare gegevens verzamelen, als hij het geheel overzien wil. Wel kan ik hier en daar, zooals ieder, lezen wat gedrukt staat — Menigerlei Genade, kerkbode-meditatie, die soms aan preek(fragment) herinnert —, en ook hoor ik nog wel eens een collega.

En nu is er m.i. een positief bewijs in het gehoorde, dat met de christologische lijn in de prediking ernstig gerekend wordt. Dat ook jongere predikanten dit doen. De „christologische“ of „christocentrische“ prediking is de onder ons volk gangbare term, waarmee bedoeld wordt een aan de in den aanhef van dit artikel gereleveerde inzichten recht doende prediking; immers is Christus de eenheid en het middelpunt der naar buiten tredende heilsopenbaring; en als men het verband tusschen het „christologische“ en het „theologische“ en „theocentrische“ maar goed stelt, kan deze naam in deze artikelen gerust blijven staan.

En, behalve dit positieve bewijs is er ook een negatief, als ik wel zie. Dit negatieve zou dan gelegen zijn in het op bedachtzaamheid en eerlijkheid wijzende feit, dat, althans wat het gedrukte preekmateriaal betreft, de prediking over „historische stoffen“ wat het getal der eraan gewijde preek-exemplaren betreft, schijnt te verminderen. Ik heb voor mezelf een willekeurige greep gedaan in een reeks achter elkaar volgende preeken van Menigerlei Genade; natuurlijk zeg ik niet, welke jaargang het was. Het trof mij, dat er veel meer thema's gewijd waren aan vragen van het christelijk persoonlijk leven, vragen omtrent het lijden, de vertroosting, de moeiten, de geloofsverzekerdheid, de berusting, de zekerheid, vastheid, kracht, wapening, volharding, enzovoort, dan aan strikte verkondiging van Gods „objectieve“ werk in de geschiedenis, voorzover die in de Schrift wordt medegedeeld, verhaald, of — geprofeteerd. En voorzover de geschiedenis dan nog „behandeld“ werd, liet zich dikwijls bij nadere lozing een toch eigenlijk niet „behandelen“ er van constateeren; zoo werd een enkele maal het zevental brieven aan de zeven gemeenten in de Openbaring van Johannes onmiddellijk als correspondentie met zeven TYPEN van kerken aangediend; waarmee dan de concrete werkelijkheid, en de concrete adresseering van die brieven feitelijk werd weggelaten uit de sfeer der „aandacht“. Dit dus nog sterker dan men eerst zou denken aanwijsbare weglaten der historische stoffen kan althans een negatief bewijs zijn van den vooruitgang der in dezen allemoedzakelijkste „beseffen“ bij de predikers. Immers, het getuigt, als wij de

beste verklaring zoeken, van wetenschappelijke en ambtelijke ernst, indien men, helgeen moeilijk is, niet aanpakt, voordat de moeilijkheid overwonnen werd. Dat is een uiting van eerbied voor het Woord, de kerk, het eigen ambt. En nu is het preeken over zulke „stoffen“, „uit“ de geschiedenis inderdaad zeer moeilijk. Ik herinner me een uitspraak van prof. Hoekstra, die, uitgaande van die moeilijkheid, en erkennende het hooge recht van Woord, kerk, ambt, gezegd heeft: zoolang de prediker het bepaalde verband tusschen een bepaalden tekst en het middelpunt der Schrift niet ziet, moet hij dien tekst nog maar laten liggen. Dat is een wijze raad, die bovendien zich beroepen kan op het feit, dat over de geschiedenis der Godsopenbaring eigenlijk pas de gereformeerde auteurs beginnen te schrijven, en dan nog maar zijdelings, en incidenteel. Nu kan men, geloof ik, constateeren, dat er inderdaad veel „teksten“ blijven liggen; dat dus — als men een verklaring zoekt naar den aard der liefde — zeer wel mogelijkheid bestaat, dat dit laten liggen bewust geschiedt, om niet de historie als Gods komen in Christus en doorwerken in Christus te bespreken en in een bepaald feit of een bepaalde feitencombinatie te toonen aan de kerk, voordat men als bedienaar van het Woord zelf voor zich eerlijk overtuigd is, dat men het verband niet willekeurig, doch zuiver legt. Ik spreek hier uit ervaring: ondergeteekende heeft na zijn candidaatstijd — toen hij blijkbaar te veel gedurfd heeft —, niet weer op Paschen over „Thomas“ — we laten dit ongeoorloofde thema nu maar even zoo staan — durven preeken vóór 1931. Tot zoolang was het hem niet gelukt, het verband tusschen het Paascheit en de ontmoeting van Christus als Paaschvorst en Thomas te grijpen, laat staan met ambtelijke vrijmoedigheid de gemeente te toonen, zeggende: dit is geen fantasie, doch Gods maaksel, Gods gedachte, Gods uitgewerkte raad. O zeker, hij had ook al in die candidaatspreek (behalve over „den twijfel“) wel wat kunnen zeggen over den goeden herder, die een dwalend schaap opzoekt, en hij had dat zoeken ook wel behoorlijk gedateerd: zooveel dagen na het groote paascheit, maar — dat was natuurlijk heelemaal geen PAASCH-preek; want dat de Goede Herder dwalende schapen opzoekt, nu, dat doet Hij elken dag, daar zijn ook de verhalen van den Christus in VERNEDERING vol van. Maar op PASCHEN moet de kerk PAASCH-preeken hebben; immers, dan is het het Paasch„feit“ waar alles zich om beweegt; een paasch-preek over een paasch-geschiedenis, die niet alles uit doet gaan van HET paascheit, van DE paasch-geschiedenis... is geen PAASCH-preek, en, omdat ze toch een paasch-tekst neemt, is ze dus geen bediening van DAT woord, dus eigenlijk VOLSTREKT geen bediening des Woords: zij is niets anders dan een aanreiking van op zichzelf, blijkens andere Schriftgedeelten, wel ware bewijzen, die dan, hetgeen zeer brutaal is, vastgeknopen worden aan een tekst, dien men eigenlijk ook ergens anders had kunnen kiezen. Eerst in dit jaar heb ik over „Thomas“ durven preeken, omdat ik nu meende te gelooven, dat, wat ik zoo gaan zeggen, geen preek over THOMAS worden zou, doch verkondiging van Gods paasch-bericht.

Ik noem juist dit voorbeeld uit eigen praktijk, omdat dat altijd het minst gevaarlijk is voor den onderling vrede. En ik neem aan, dat er wel meer mensen zijn, die den moed niet hebben, een historisch tekst te behandelen, eer zij meenen, „de christologische lijn“ gegrepen te hebben. Zoo kan dit wegblijven van dergelijke teksten uit het preek-materiaal een negatief bewijs zijn van den verheugenden voortgang der ideeën, en van eerlijkheid en wetenschappelijke ernst. Een ernst, die temeer verblijdt, omdat iedere prediker weet, dat, vooral in een zekeren tijd des jaars, niet de „geest“, maar het „vleesch“ in de kerk erg graag gesteld is op „een“ geschiedenis. Predikers, die ervoor bedanken, „een“ geschiedenis te gaan „vertellen“, zonder DE geschiedenis te verkondigen,

**DIJKSMAN**  
**RENHANDEL**

d. Heydenstraat 49  
IDAM - Tel. 52669

**ITEN - FRUITHANDEL**

„weg 1 - Tel. 860  
BUSSUM

In Binnenlandsch-  
tenlandsch Fruit  
curreerenden prijs

**KRAAIJEVELD**  
**RAVENHAGE**

straat 286, Tel. 37932  
aanstraat 1, Tel. 37930  
Handel in

en Brandstoffen.

**L. FA BERNARD**

KT-KOORNBRUGSTEEG  
F. 479 - LEIDEN

U het aangewezen  
adres voor

uischoudelijke artikelen

d. J. Breetvelt - Dordrecht

35-37 - Telef. 840

**BLEMENTEN**

erij - Stoffoederij  
en - Matrassen

**houders(sters).**

**KIPPENVOEDER**

per 100 pond f5.00

**VOEDER**

per 100 pond f8.00

**VOEDER**

per 100 pond f7.00

„ „ „ f5.50

„ „ „ f6.50

troo voor de legnesten

f voor de ren.

**eevoederhandel**

**VAN LAAR,**

dam, Telef. 22232

ilbrordusstraat 87

**VADEFABRIEK**  
**ERBOTTELARIJ**

**V. D. HOOFT,**

aat 15 - Tel. 51501

**OTTERDAM**

**ade Gazeuse**

**n en Likeuren**



verdiene eerbied, en kunnen blijven bidden, komen straks ook wel, waar ze wezen willen.

Maar — met het weg-laten der historische „stoffen“ zijn we natuurlijk niet klaar. Daarom moge ik een enkel systeem-loos woord erover zeggen in twee volgende artikelen.

K. S.

## UIT DE SCHRIFT

### Waarom? Keer weder.

Waarom deelt Gij ons dwalen, Heere, van Uwe wegen, verhardt Gij ons hart, om U niet te vreezen? Keer weder.... Jes. 63:17.)

Er zijn mensen, die zich van hun verantwoordelijkheid ontdoen met een beroep op een „dogma“. Zoo kenden Jeremia en Ezechiël de menschen, die zich van alle aansprakelijkheid voor de zonden, waarin zij met de vaderen gretig samengingen, en dus ook van elken oproep tot bekeering, onttrokken, door zich bij wijze van spreekwoord een roes te drinken aan de valsche, wyl slechts één kant der waarheid erkennende, leus, dat de vaderen zure druiven aten, en de kinderen daarvan nu een slecht gebit hadden gekregen; en — daar was nu eenmaal niets meer aan te verhelpen; zoo leek het wel te moeten in dat ondoorgrondelijke „godsbestuur“; waarover men beter deed, maar niet verder te praten...

Welnu, op diezelfde manier hebben velen misbruik gemaakt van de leer der volstrekte souvereiniteit van God. Die leer heeft o.m. haar gevolgen voor het vraagstuk der zonde en der schuld; zij brengt tot de aanvaarding van verkiezing en verwerping, kent daarom ook Gods volle werkzaamheid en volstrekte regeering in de bekeering en de verharding van een mensch; en durft daarom geen streep halen door de leer der Schrift, dat God een mensch verharde kan.

Maar wie God vreest, en het Woord niet ontbindt, en aan stukken snijdt, die weet ook, dat dit slechts één zijde van de waarheid is. Diezelfde God, die ons deze dingen leert, heeft ons ook gezegd, dat Hij ieder mensch verantwoordelijk stelt, dat die mensch niet te vragen heeft naar de verborgen dingen van God, om zich „daarnaar te reguleeren“, doch dat hij aangewezen is op het uitgedrukte Woord, gebod en belofte; dat niemand ooit verloren gaat dan door eigen schuld; en dat wie waarlijk Hem zoekt, niet denken mag, dat hij kon verloren gaan, wyl dit zoeken reeds bewijs is van Gods genade over hem.

Daarom zal wie gehoorzaam is, en God vreest, en niet zich handhaaft tegen God met de brutaliteit van een terugwerping van Gods eigen half-aangehoorde woorden naar Hem zelf, nooit den moed hebben, de ééne waarheid te scheiden van de andere, die haar aanvult, en slechts in verbintenis met haar Gods gedachte uitdrukt. Hij zal ook niet den moed hebben, te beginnen bij wat niet het begin is. En het begin is niet de kennis — om over geloofsvragen te beslissen — van de verborgenheden Gods, doch het begin is de aanvaarding van Zijn uitgedrukte Woord, in de wetenschap, dat alleen op het standpunt des geloofs over die „arcanæ Dei“, die verborgenheden Gods, het eerste wijze woord te spreken is.

Hierom is Jesaja profeet bij de gratie Gods, goed leermeester, en goed voorbieder voor zijn volk tevens, als hij in één van zijn profetische gebeden zegt: Heere, Gij verstokt ons. Maar — en zie hier een tweede element — maar, o Heere, wij menschen kunnen met deze gedachte, voorzover zij Uw geheimenissen raakt, geen stap verder. Wij kunnen ze niet aanknopen in U, noch in ons, want Gij zelf alleen kent Uw eigen diepten. Daarom zeggen wij niet, overmoedig: „DAAROM“ doet „Hij“ zulks, doch vragen, ootmoedig: „WAAROM“ doet „Gij“ dat? Wij belijden, dat wij het antwoord alleen door openbaring weten kunnen... en tot zoolang werken wij niet met het onbekende. Tot zoolang werken wij met het BEKENDE: dat Gij voor zondaren beloften hebt, beloften van wederkeer. Keer dan weder, Heere, wij vragen niet, theologiseeren niet, maar bidden.

Keer weder... hier wordt geboden. Hier wordt erkend, dat de verharding een mysterie is, de bekeering ook; dat beide inderdaad samenhangen met voor ons onkenbare gedachten Gods (weerkeeren of niet weerkeeren), maar dat wij den moed hebben moeten en mogen, Zijn belofte AAN TE GRIJPEN. Ja, dat wij juist daarin ons van de verharding — nu als tijdelijk oordeel ontdekt — ontheven mogen weten.

Gelukkig wie zóó vroom kan bidden. Hij komt rijk en verrijkt terug: theologiseerend, maar dan door het geloof; niet om de geloofsvragen eens aan de orde te stellen in een dispuut met — God.

K. S.

) Vertaling Dr. J. Ridderbos.

## KERKELUK LEVEN

REDACTIE-ADRES.

Het adres van de redactie is thans weer bij haar secretaris Dr G. Tazelaar (zie de eerste pagina).

K. S.

### Prof. Dr Severijn.

In de vacantie kwam het bericht, dat tot hoogleeraar te Utrecht, in de vacature van prof. Dr H. Visscher, benoemd was Dr Severijn, Nederlands Hervormd predikant te Dordrecht.

Een benoeming, die in breede kringen groote instemming heeft gewekt.

Om zijn veelzijdige kennis, zijn gaafheid van karakter, zijn beraden wijsheid, en bovenal om zijn beginselvastheid werd Dr Severijn steeds, ook in onze kringen, hoog gewaardeerd.

Dat in de plaats van Dr Visscher weer een man van beslist gereformeerde beginselen den kathedra van Voetius beklemt, stemt tot groote dankbaarheid. We vreesden reeds dat de Utrechtsche Universiteit langzamerhand het bolwerk zou worden van een theologie, die in ieder geval niet gereformeerd genoemd kan worden. Een bolwerk waartegen nog slechts één strijder optrok in de aloude gereformeerde veste.

Gelukkig heeft Noordtjij nu Severijn naast zich gekregen, en zijn er althans weer twee hoogleraren aan de Utrechtsche Universiteit, die de belijdenis der vaderen onverzwakt wenschen te handhaven.

We wenschen zoowel Dr Severijn als de Utrechtsche Universiteit geluk, terwijl ook een woord van gelukwensch aan het adres van Z.Exc. den Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen niet afwezig mag blijven.

J. W.

### Merkwaardig.

In de vacantie was ik niet minder dan drie Zondagen getuige van den doop van een kind van gereformeerde ouders.

Het merkwaardige bij deze gevallen was echter, dat de dienstdoende predikant klaarblijkelijk van oordeel was, dat deze gereformeerde ouders, alle belijdende leden der kerk, een kind ontvangen hadden dat een heidenkind was. Immers in deze drie gevallen werd na afloop van den doop aan de gemeente verzocht te zingen uit psalm 87 „het bekende vers“: „God zal hen zelf bevestigen en schragen“...

De man die dit verzocht was in alle gevallen de predikant, die natuurlijk wel zoo goed de exegese van psalm 87 kent, dat hij weet dat het in dit geval gaat over heidenen, over Filistijnen, Tyriërs en Mooren.

Waarom moesten deze kinderen plotseling tot heidenkinderen worden gedetermineerd?

Of anders, waarom moest psalm 87 voor de gemeenteleden onleesbaar worden gemaakt?

Of nog anders, waarom moest toch in al die gevallen de verbondsgedachte bij de gemeente onderdrukt worden?

Zou God niet willen dat we Zijn Woord met wijsheid en met eerbied toepassen?

En is daartoe niet noodig dat we Zijn Woord zoo aanwenden, als Hij het zelf heeft gesproken?

J. W.

### Nog eens: de z.g. gereformeerde vredesactie.

Onze lezers herinneren zich, wat ik hier schreef over de verlegging van positie in den grondslag der z.g. „Geref. Vereen. voor Daadwerkelijke Vredesactie“. In verband hiermee zendt de voorzitter van deze vereeniging mij enkele beschreven papieren, waaruit ik het zekelijke gedeelte hier overneem:

Het is precies andersom als Ds Schilder hier doet voorkomen en fantaseert.

Want:

1e. in de op 14 Maart 1931 vastgestelde Statuten staat precies zoals in het gedrukte uittreksel, dat Ds Schilder voor zich had:

„De Vereeniging aanvaardt als haar grondslag de „Heilige Schrift en mitsdien de Nederlandsche geloofsbelijdenis“.

In de door een speciale Commissie ontworpen beginselverklaring had deze aldus aangevangen:

„De Vereeniging neemt als grondslag aan Gods „Woord, naar Gereformeerde opvatting „en belijdenis“.

Precies zoo, dus met deze woorden, is de beginselverklaring in het te nummer van ons orgaan afgedrukt, dat op 15 Mei 1931 verscheen.

Welnu: daarna heeft het Bestuur, wyl deze verklaring niet overeenstemde met de grondslagverklaring uit de Statuten, de beginselverklaring gewijzigd en het niets-zeggende „naar Geref. opvatting en belijdenis“ gewijzigd in „De Vereeniging neemt als grondslag aan Gods Woord, en mitsdien de Nederlandsche Geloofsbelijdenis“.

Het blijkt dus, dat ik in de dateering der stukken een fout gemaakt heb, die ik natuurlijk hier terugneem, met alle op die foutieve redeneering gebronde conclusies, voorzover ze alleen op die fout zouden berusten.

Overigens moet ik opmerken, dat ik de verantwoordelijkheid voor het maken van die fout niet alleen wensch te dragen. Ik stel de vereeniging daar zelf voor aansprakelijk. Ieder, die de avontuurlijkheid van een actie niet eerder aanneemt, dan ze zich bewijst, en dit dan verder alleen voor zooverre ze zich bewijst, heeft den christelijken plicht, uit te gaan van de gedachte, dat een vereeniging, die leden werft, propaganda voert, en daartoe haar beginselverklaring en grondslag aan het geweten voorlegt, daarmee ernst maakt; en dus niet propagandamateriaal verzenden zal, als daarin dingen staan, die niet waar zijn. Welnu, feit is, dat ik, NIET van officieuze, doch van OFFICIEELE zijde, zoals ik trouwens reeds aangaf, TWEEERLEI lezing van de beginselverklaring heb toegezonden gekregen; en ook, dat ik de door mij gewraakte lezing („Gods Woord naar Gereformeerde opvatting en belijdenis“) heb ontvangen alweer van een OFFICIEEL vereenigings-adres, NADAT mij toegezonden was (laat staan: verschenen was) het orgaan van 11 Mei 1931, waarin DEZELFDE gewraakte lezing voorkwam. Ik heb dus wel móeten aannemen, dat de laatste officiële zendingen van de vereeniging haar laatste officiële woord behelsden. Dit blijkt nu niet zoo te zijn; het spijt me, dat ik te veel ernst in deze verkondiging van ernstige beginselverklaringen heb ondersteld. Wie, zoals ik, een getypte circulaire krijgt (datum postmerk) NADAT hij alle andere stukken met ernst gelezen heeft, en dan in die circulaire DENZELFDE tekst leest, als hij ook aantreft in het OPENINGS-nummer van het orgaan van het blad, heeft die het recht niet, aan te nemen, dat serieuze werkers hiermee hun officiële woord geven, ook al wijkt dat af van een los velletje papier, dat ongedateerd is? Indien hier iets te verwijten valt, moet de voorzitter zijn toorn naar binnen doen werken.

Overigens wilde ik, dat ik nu zeggen kon, dat de actie gereformeerd was. Maar dat durf ik niet. Want wel blijkt thans volgens de veel te laat komende<sup>1)</sup> verklaring van den voorzitter de betere formulering van lateren datum, doch indien de bedoeling daarvan alleen geweest is, logisch te redeneeren uit hetgeen eenmaal vastgesteld was, zonder dat hetgeen in eerster en tweeder instantie vastgesteld is, met ernst wordt gehandhaafd, dan is elke formulering nog niets waard. En ik wees reeds op een hoofdartikel van het orgaan (heusch, NA het eerste nummer, en ook NA die circulaire verschenen) dat naar mijn meening alles behalve gereformeerd is. Maar ik zal maar geen gissingen meer wagen, want het zou wel eens kunnen blijken, dat dit hoofdartikel van een voorganger uit het „hersteld verband“ geschreven was, ik weet niet hoeveel maanden geleden, en dat de plaatsing inmiddels door een nog niet bekend besluit is betreurd. Daarom volsta ik met de opmerking, dat tot nu toe het gereformeerde karakter der vereeniging niet gebleken, wel in haar eigen stukken weersproken is.

Natuurlijk is dit laatste een theologisch inzicht van mij. Daar zal men ginds wel weinig om geven; maar daar kan ik niets aan doen.

K. S.

### De arme Lazarus.

Wij bespreken thans de preek van Prof. Karl Barth, afgedrukt in „Zwischen den Zeiten“, 9de Jahrgang 1931. Heft 4.

Barth vangt aan met de verzekering, dat deze gelijkenis zoo vol inhoud is, dat zij niet in één preek naar alle zijden verklaard kan worden. Hij heeft een heele reeks preeken van Luther over deze gelijkenis gelezen, maar zelfs bij hem niet den indruk gekregen, dat hij in één preek de gelijkenis meester was geworden.

Zoo acht hij zich verontschuldigd wanneer hij nu niet alles zegt, wat er bij te zeggen valt, maar slechts een gedeelte er van geeft. En dat gedeelte ook nog niet eens geheel.

Van den armen Lazarus en zijn merkwaardige stelling in dit Evangelie-woord, zal hij spreken.

Opm.: 't Is waar — Gods volk weet er vaak van te getuigen — dat de Schrift rijk is en dat eenmaal vóór den Troon gedachtenis zal zijn van ontzaglijk vele en rijk gevarieerde gevolgen van één enkel tekstwoord. Maar het is ook opmerkelijk — en vermoeiend — dat een woord, dat Jezus sprak in drie minuten en dat duidelijk en scherp predikte — zoo vaak misbruikt wordt om er wat van te zeggen. En als dan de preek allegorisch wordt en men ieder punt apart gaat bepreken, zoodat er dan van ieder punt weer een stroom te zeggen valt... dan is er gevaar, dat de gelijkenis, zoals Jezus haar sprak, vergeten raakt. Zoals men in de Middeleeuwen vanwege al de heilige boeken den Bijbel niet meer zag, zoo kan men ook door alles wat er van te zeggen is, de gelijkenis, zoals zij bedoeld werd, vergeten. Ik vermoed toch, dat onze Heiland deze gelijkenis niet heeft bedoeld als een bron van leeringen, die er uit te trekken

<sup>1)</sup> Hiermee bedoel ik, dat m.i. de officiële stukken zelf de verandering hadden moeten uitspreken; thans wordt ze eerst duidelijk, nu een buitenstaander zich vergist heeft.

zijn, maar ook in iemand's woord vóór doen geloven. Jezus weelde toen Hij — en H. Gehenna de Profetie (vs 16), mee, dat dezulken zulk een ledere een of te zeggen hier vóór kunnen Gods toe wel vert preek zij zóó betel ikenis j meente, volk door heeleman tekst bli. Maar v king, die is ht da dat word. Want Gods (— paar gez precies o ken. De en vaak zichtspon. En dar De gen veel van niet da gemeente dat wel : maar wa in het vo met ijer nieuws te dat de de het Woo moois va vreden. En de den weg deelen te „wat van Voor h zien als meer onk Zoo is heel geen van de wat van Men moet zien als de

Opm.: gesproken. En zijn c als zij zie woord van. Waarom persoon? der Gehe die is hie Rom. 9:2 hij een eeuwige p en... dan stelde aan. En om rijke te v zijn eigene Lazarus e kende op rijke een gezag“ en dan is u straf, dat rechtighe hebben v (Lees Rō. Dat alle het vervc „Barth“ i zen; de h; er nie zeggen, n hij nodig leggen) n. 't Is we een Geref wat van l alleshal Barth beg tekst. De b luisteren na